

Staða og aðstæður foreldra sem ekki deila lögheimili með barni

23. maí 2023

Ásdís A. Arnalds, forstöðumaður

FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN HÁSKÓLA ÍSLANDS

Markmið rannsóknar

- Að meta stöðu og aðstæður foreldra sem deila ekki lögheimili með barni, með tilliti til fjárhags, líðanar, umgengni við barn og annarra þátta.

Framkvæmd og heimtur

- Úrtak: Foreldrar 2.133 barna sem ekki deila lögheimili með báðum foreldrum sínum
- Svarhlutfall: 37%
- Gagnaöflunaraðferð: Net- og símakönnun
- Gagnaöflunartímabil: Janúar – febrúar 2023

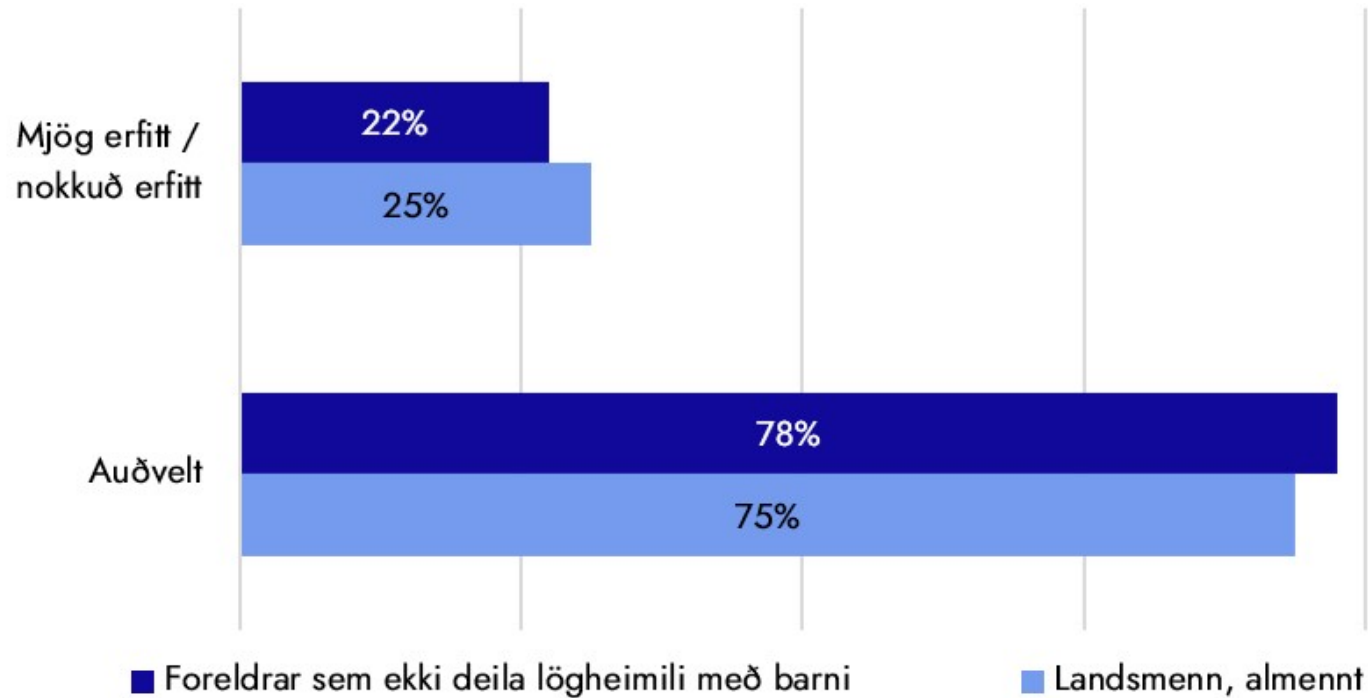
	Fjöldi í úrtaki	Hlutfall úrtaks	Fjöldi svaraenda	Hlutfall svaraenda	Svarhlutfall (brúttó)
<i>Kyn</i>					
Karl	1801	84%	646	83%	36%
Kona	332	16%	130	17%	39%
<i>Aldur *</i>					
Yngri en 35 ára	379	18%	105	14%	28%
35 til 39 ára	434	20%	132	17%	30%
40 til 44 ára	578	27%	229	30%	40%
45 ára eða eldri	742	35%	310	40%	42%

Marktækur munur er á dreifingu í úrtaki og meðal svaraenda, *p < 0,05

Er munur á stöðu og aðstæðum foreldra sem ekki deila lögheimili með barni og fullorðinna í þjóðarúrtaki?

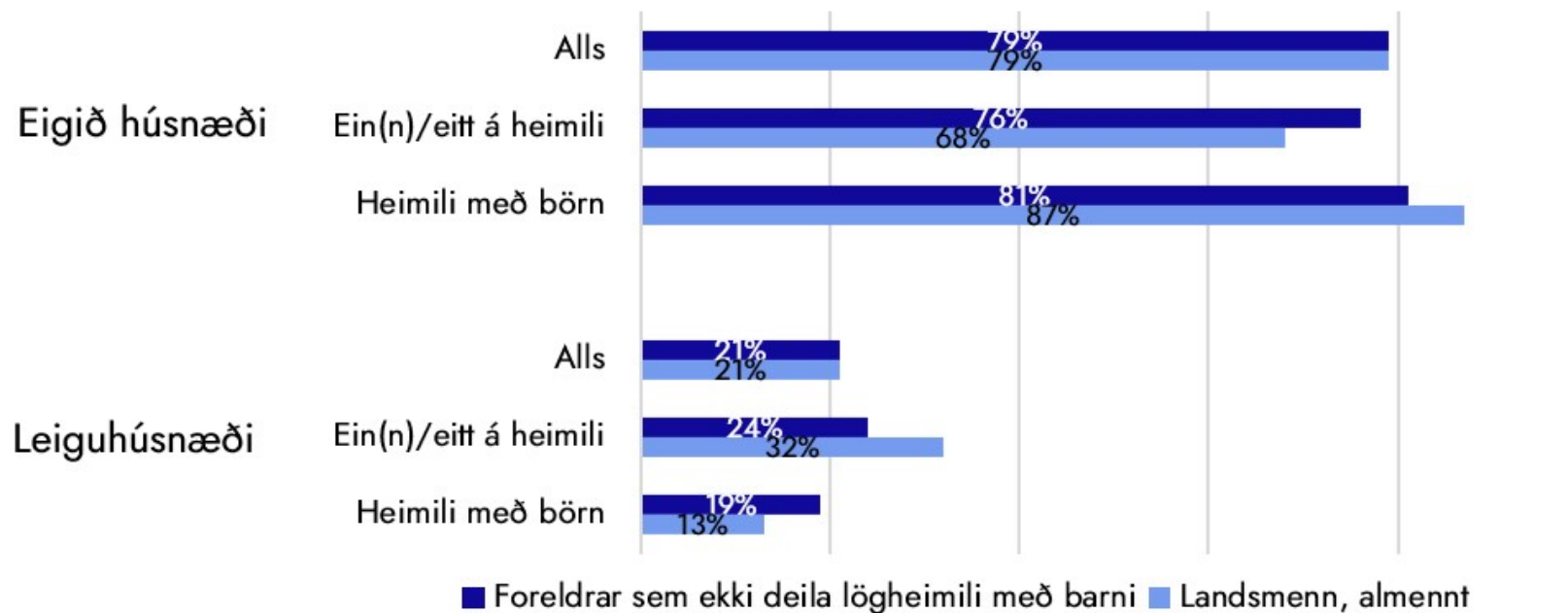
Hversu auðvelt eða erfitt er að láta enda ná saman fjárhagslega?

- Samanburður við Lífskjararannsókn Hagstofu Íslands

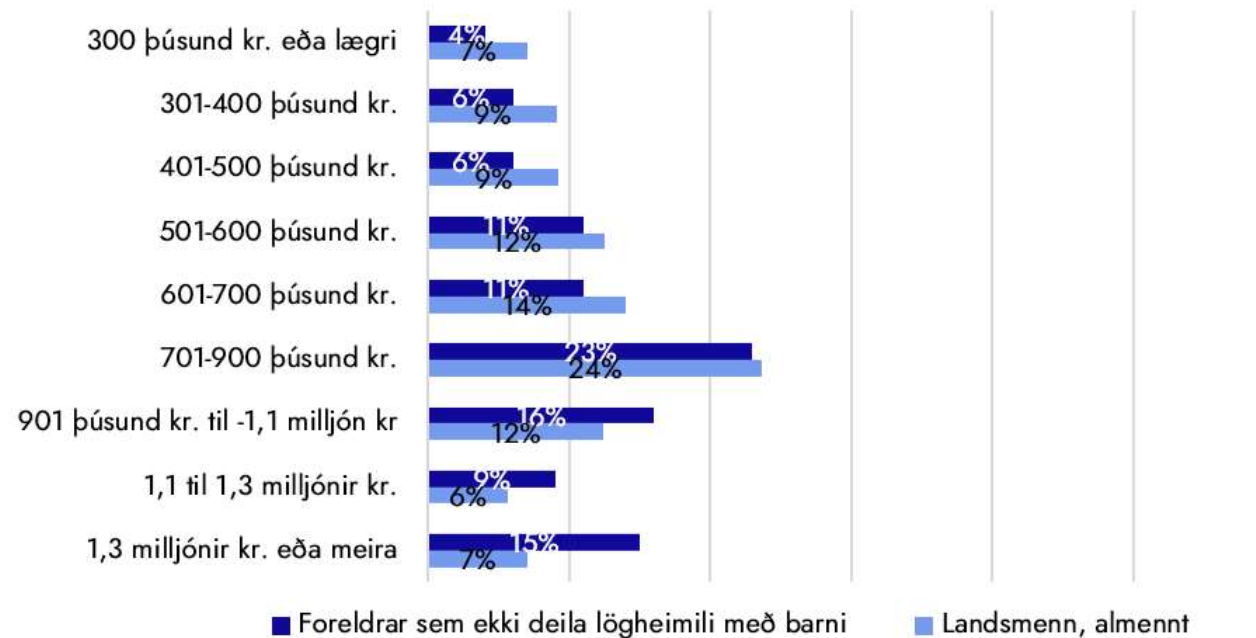
Húsnæðisaðstæður

- Samanburður við Lífskjararannsókn Hagstofu Íslands

Heildartekjur á mánuði fyrir skatt

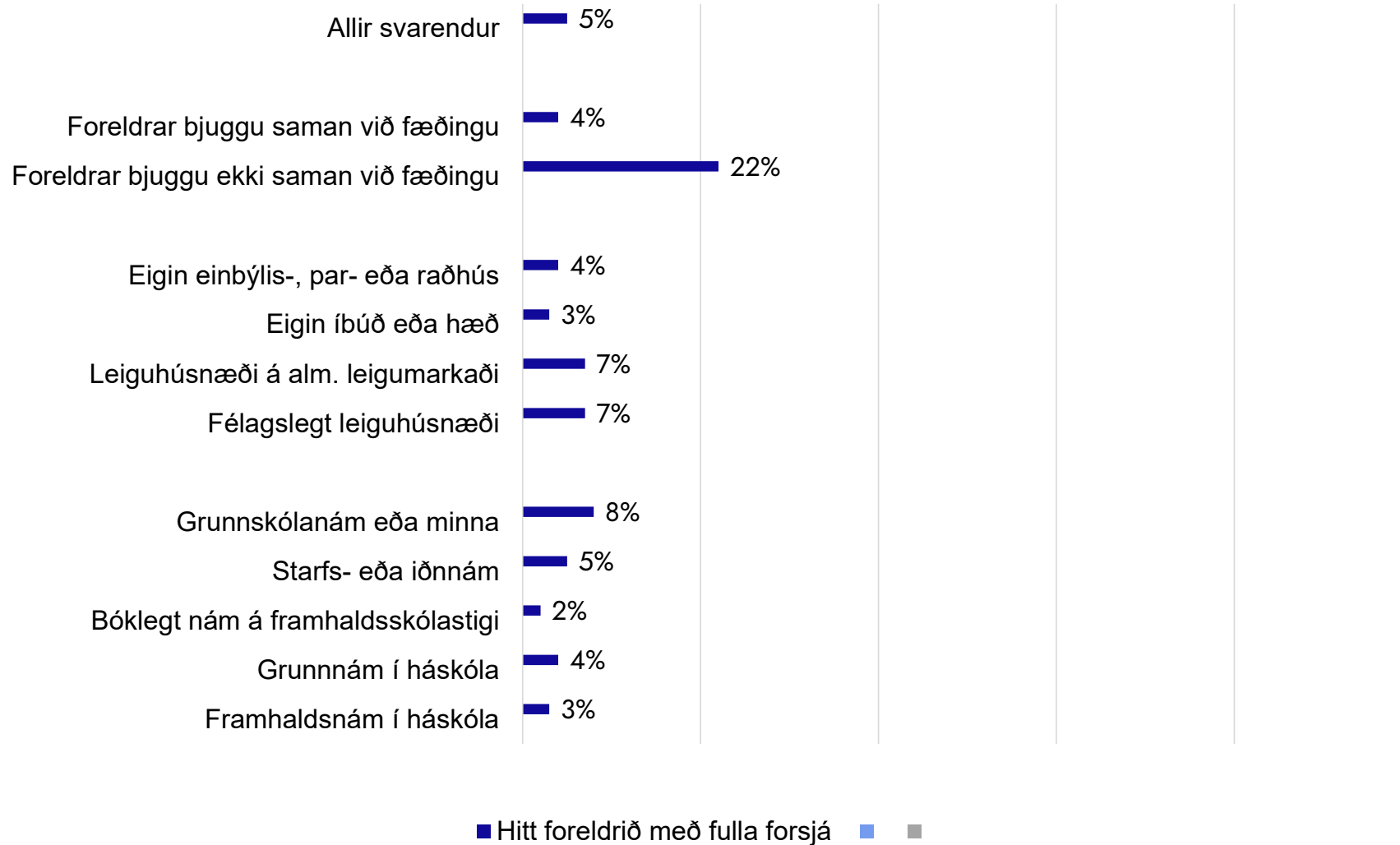
- Samanburður við könnun Félagsvísindastofnunar um stöðu fólks á íslenskum vinnumarkaði árið 2022
- Munur milli kannana skýrist af hærri launum karla en kvenna

Niðurstaða:

- Foreldrar sem ekki deila lögheimili með barni eru mjög fjölbreyttur hópur
- Ekki virðist vera munur á stöðu foreldra sem ekki deila lögheimili með barni og fullorðinna á Íslandi, almennt.
- En eru einhverjir hópar svarenda í lakari stöðu en aðrir?

Munur á forsjá barna eftir stöðu foreldra

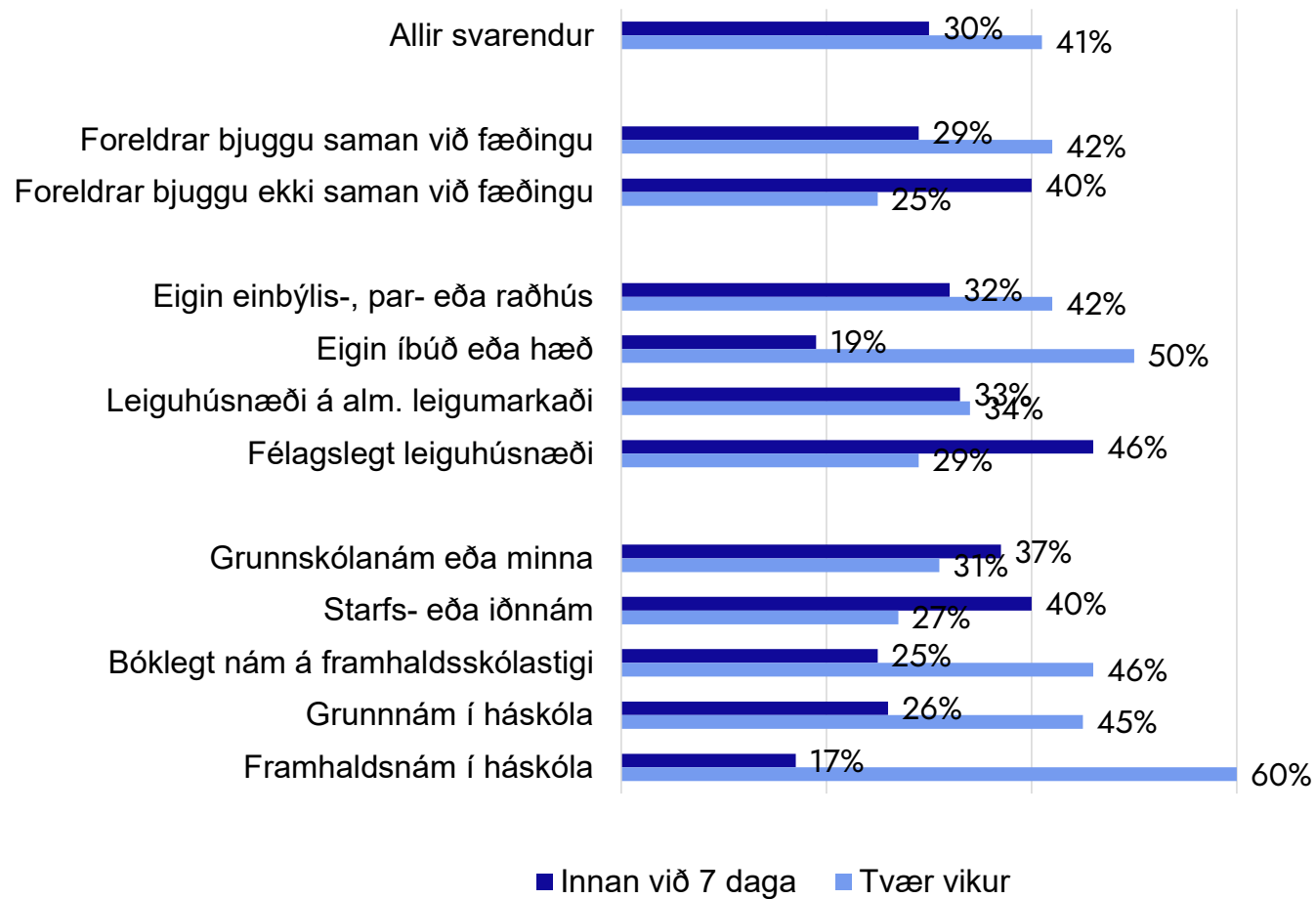

Dvöl barns hjá svarendum

	Fyrsta barn	Annað barn	Þriðja barn	Fjórða barn	Fimmta barn	Börn alls	Hlutfall barna		
Innan við 7 daga	197	122	44	10	0	373	30%		30%
7 til 13 daga	110	71	29	4	0	214	17%		17%
Tvær vikur	255	191	59	5	1	511	41%		41%
Meira en tvær vikur	76	46	16	5	0	143	12%		12%
Fjöldi svara	638	430	148	24	1	1241	100%		
Vil ekki svara/Á ekki við	138	346	628	752	775				
Alls	776	776	776	776	776				

Munur á dvöl barns eftir stöðu foreldra

Ástæða þess að sum börn dvelja innan við 7 daga á heimili svarenda

	Fyrsta barn	Annað barn	Þriðja barn	Fjórða barn	Fimmta barn	Svör alls	Hlutfall barna *		
Aðstæður leyfa ekki meiri umgengni	72	48	17	2	0	139	39%		39%
Hitt foreldrið kemur í veg fyrir meiri umgengni	46	30	8	2	0	86	24%		24%
Vegna fjarlægðar milli heimila	36	18	7	0	0	61	17%		17%
Barnið vill ekki meiri umgengni	35	15	0	5	0	55	16%		16%
Stjórnvald leyfir ekki meiri umgengni	3	1	6	0	0	10	3%		3%
Vegna veikinda foreldris	1	2	1	0	0	4	1%		1%
Annað	23	22	7	2	0	54	15%		15%
Fjöldi barna	188	115	41	10	0	354	116%		

* Svarendur gátu nefnt fleiri en eitt atriði fyrir hvert barn, því er hlutfall barna alls yfir 100%.

Að öðru óbreyttu, hversu marga daga að jafnaði myndi barnið dvelja á þínu heimili af hverjum 28 dögum ef þú réðir fyrirkomulaginu að öllu leyti sjálf(ur)?

	Fyrsta barn	Annað barn	Þriðja barn	Fjórða barn	Fimmta barn	Börn alls	Hlutfall barna	
Innan við tvær vikur	92	61	20	1	0	174	15%	15%
Tvær vikur	360	252	80	13	1	706	61%	61%
Meira en tvær vikur	80	47	18	1	0	146	13%	13%
Það dvaldi alfarið hjá mér	69	42	19	6	1	137	12%	12%
Fjöldi svara	601	402	137	21	2	1163	100%	
Vil ekki svara/Á ekki við	175	374	639	755	774			
Alls	776	776	776	776	776			

41% barna dvöldu tvær vikur á heimili svarenda

Upplifun af mismunun og ofbeldi

Hefur þú upplifað mismunun vegna þess að barn þitt/börnin þín eru ekki með lögheimili hjá þér?

	Fjöldi	Hlutfall svarenda		
Já	389	59%		59%
Nei	274	41%		41%
Fjöldi svara	663	100%		
Vil ekki svara/Á ekki við	113			
Alls	776			

Lýsingar á mismun: Atriði tengd aðgengi að upplýsingum og þjónustu

Flokkar	Fjöldi	Dæmi um athugasemdir
Ójafnt aðgengi að heilbrigðiskerfi	97	Aðgangur inná Heilsuveru: - Get ekki nálgast heilsufars upplýsingar um barnið mitt - þarf umboð frá móður til þess að leysa út lyfseðla fyrir barnið mitt
Ójafnt aðgengi að tómsundum barnanna	62	Fæ í mörgum tilfellum ekki að skrá hana í tómsundir eða annað. Samkvæmt einhverjum eyðublöðum og skattinum t.d er eins og ég eigi ekki barnið
Annað tengt upplýsingum og stuðningi	54	Í sumum tilfellum sé ég ekki börnin mín í hinum ýmsu rafrænum kerfum
Ójafnt aðgengi að skólakerfi	50	T.d. varðandi skólamál — ég get ekki haft samband við skóla og óskað eftir neinum breytingum nema lögheimilisforeldri samþykki það
Ójafnt aðgengi að bankaþjónustu	47	Átti t.d. ekki að fá að stofna bankareikning fyrir barnið með barninu í banka

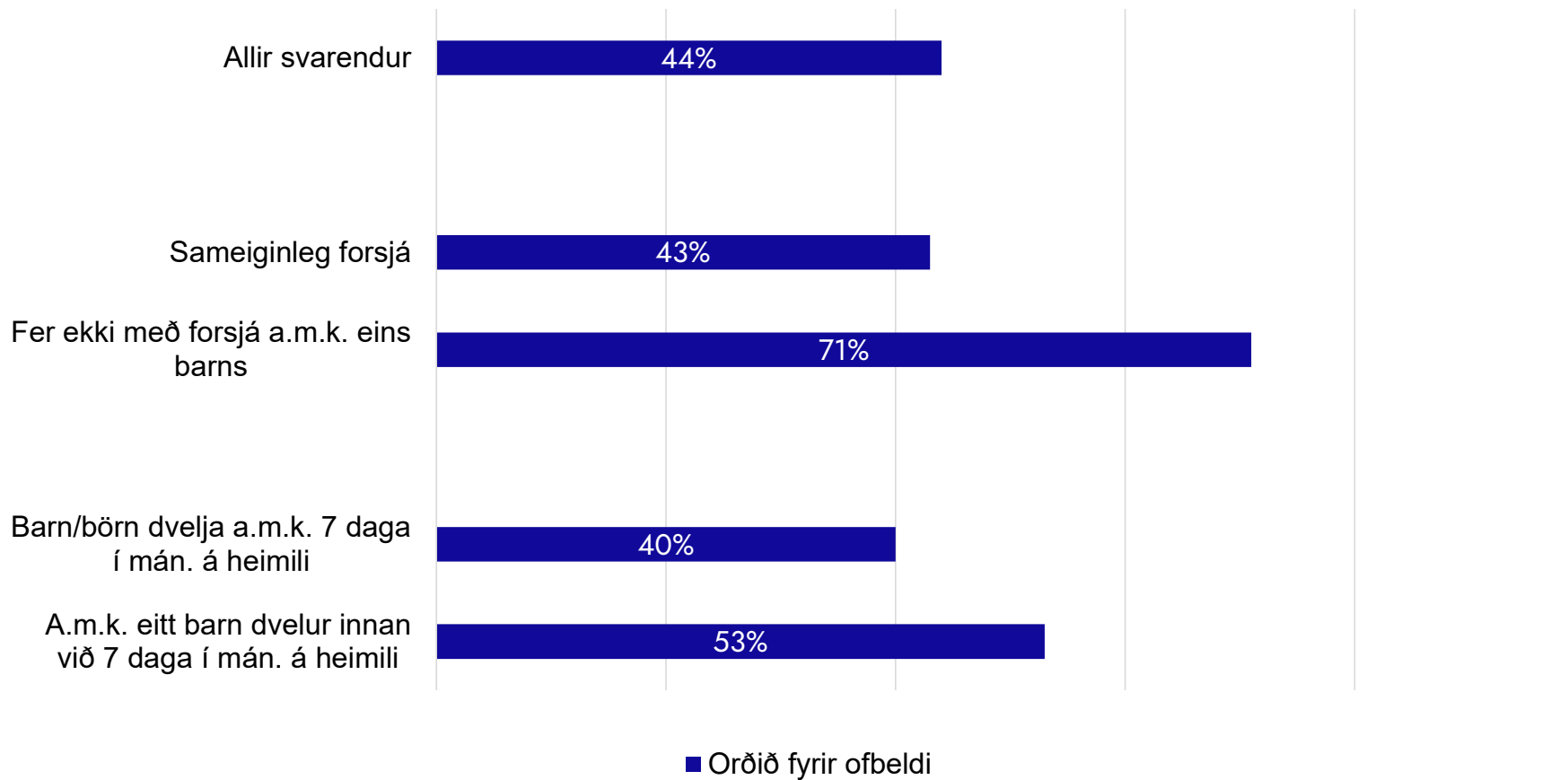
Lýsingar á mismun: Atriði tengd fjárhag

Flokkar	Fjöldi	Dæmi um athugasemdir
Mismunun á barnabótum	56	Barnabætur og aðgangur að upplýsingum er snerta þau ekki nægjanlega aðgengilegar
Mismunun á meðlagsgreiðslum	44	Meðlagsgreiðslur þrátt fyrir að börn séu viku og viku hjá föður og móður og þau hafa bæði framfærsluskyldu að lögum.
Annað fjárhagstengt	16	Hef ekki efni á að bjóða þeim t.d. út að borða eða í bíó á meðan það er gert á hinum staðnum
Mismunun á systkinaafslætti/tómstundastyrkjum	4	Ekki systkinaafsláttur á frístundanámskeið

Lýsingar á mismun: Atriði tengd áhrifum á daglegt líf

Flokkar	Fjöldi	Dæmi um athugasemdir
Ákvarðanir er varða barnið	28	Hitt foreldrið gat ákveðið - í krafti lögheimilis - að barnið skyldi hefja lyfjameðferð, þegar ég vildi reyna sálfræðimeðferð fyrst
Samvera með börnunum	23	Ég fæ miklu færri gæðastundir með barni mínu en fyrverandi maki
Búsetuvandamál	12	Þar sem lögheimilisforeldri getur einhliða tekið ákvörðun um búsetu innanlands og skóla sem börnin ganga í er ég í stöðugri óvissu um það hvort móðirin kunni að flytja með börnin í annað sveitarfélag eða annað hverfi innan sama sveitarfélags sem mundi gera allar samgöngur og tólmstundir erfiðari fyrir mig sem umgengnisforeldri
Réttindaleysi	11	Er með 50% forræði, atvik hafa komið upp þar sem mér er tjáð að ég hafi engan rétt
Skipulag vinnu og frítíma	2	Erfiðara að finna vinnuskipulag sem hentar mér. Ég vinn því minna vikuna sem ég er með barnið mitt og meira vikuna sem ég er án þess

Orðið fyrir andlegu eða líkamlegu ofbeldi af hálfu hins foreldrisins

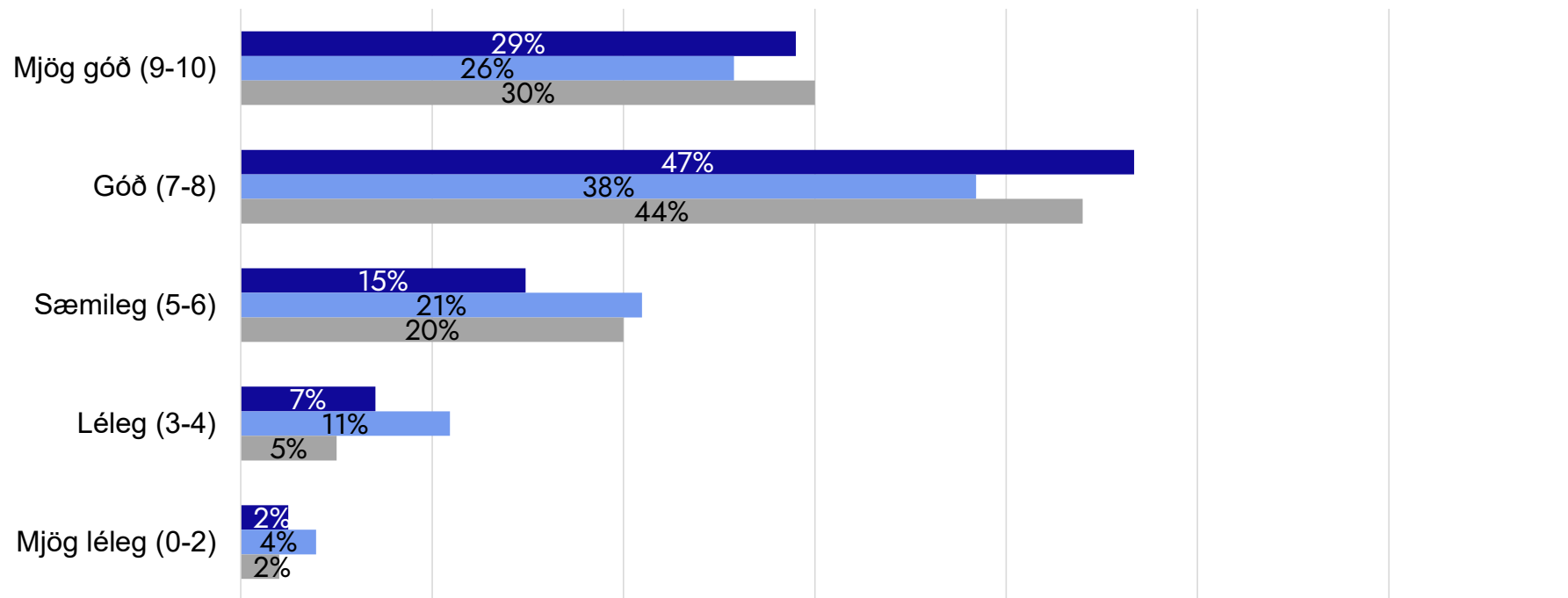
Hefur foreldri barns úr fyrra sambandi staðið í vegi fyrir því að þú getir umgengist barn þitt?

	Fjöldi	Hlutfall svarenda	
Nei	508	73%	73%
Já, það hefur komið fyrir en sjaldan	122	17%	17%
Já, oft	51	7%	7%
Já, eins og staðan er í dag fæ ég ekki að hitta barnið/börnin	18	3%	3%
Fjöldi svara	699	100%	
Vil ekki svara/Á ekki við	77		
Alls	776		

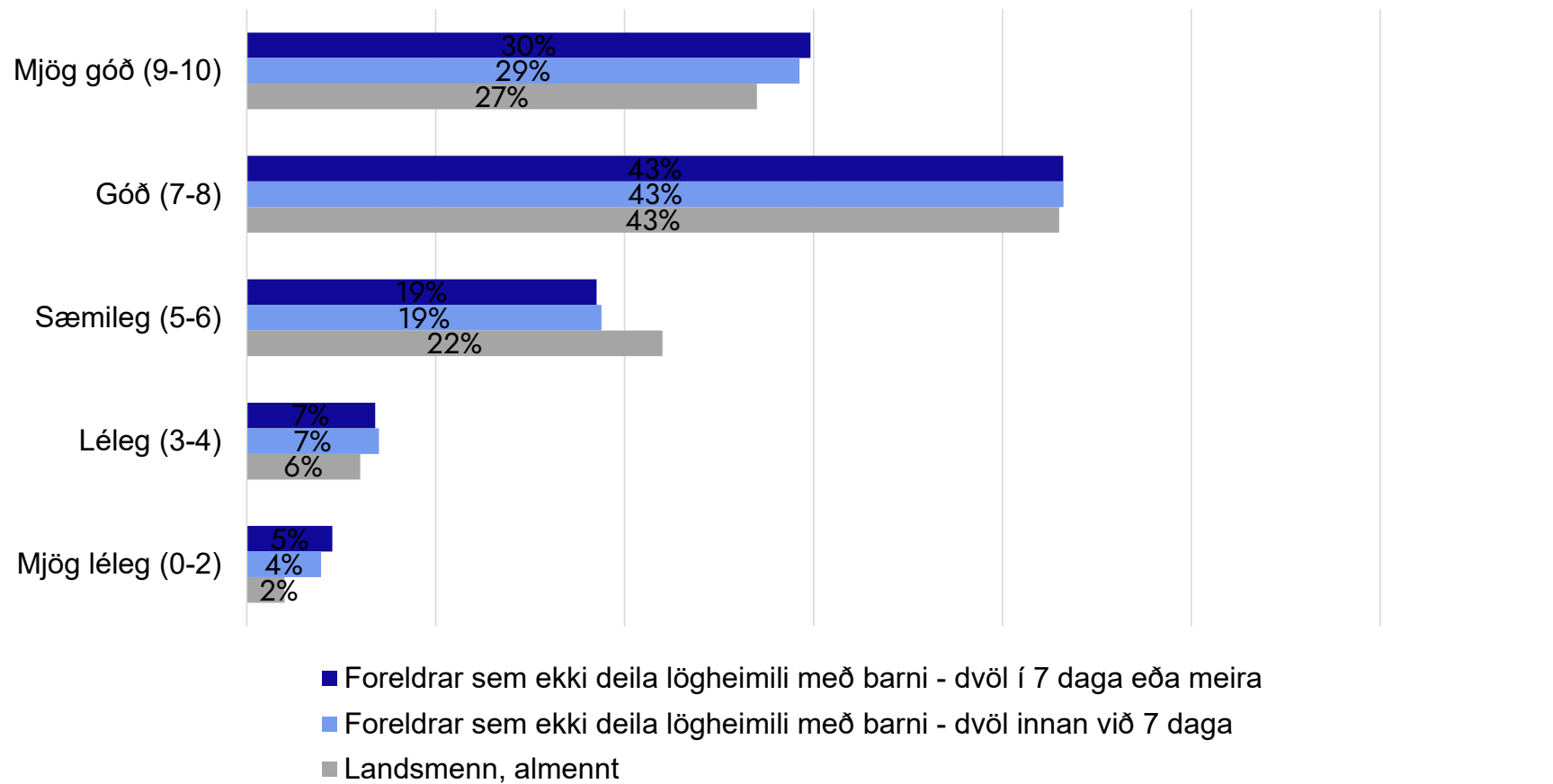
Heilsa og líðan

Mat á andlegri heilsu (kvarði frá 0-10)

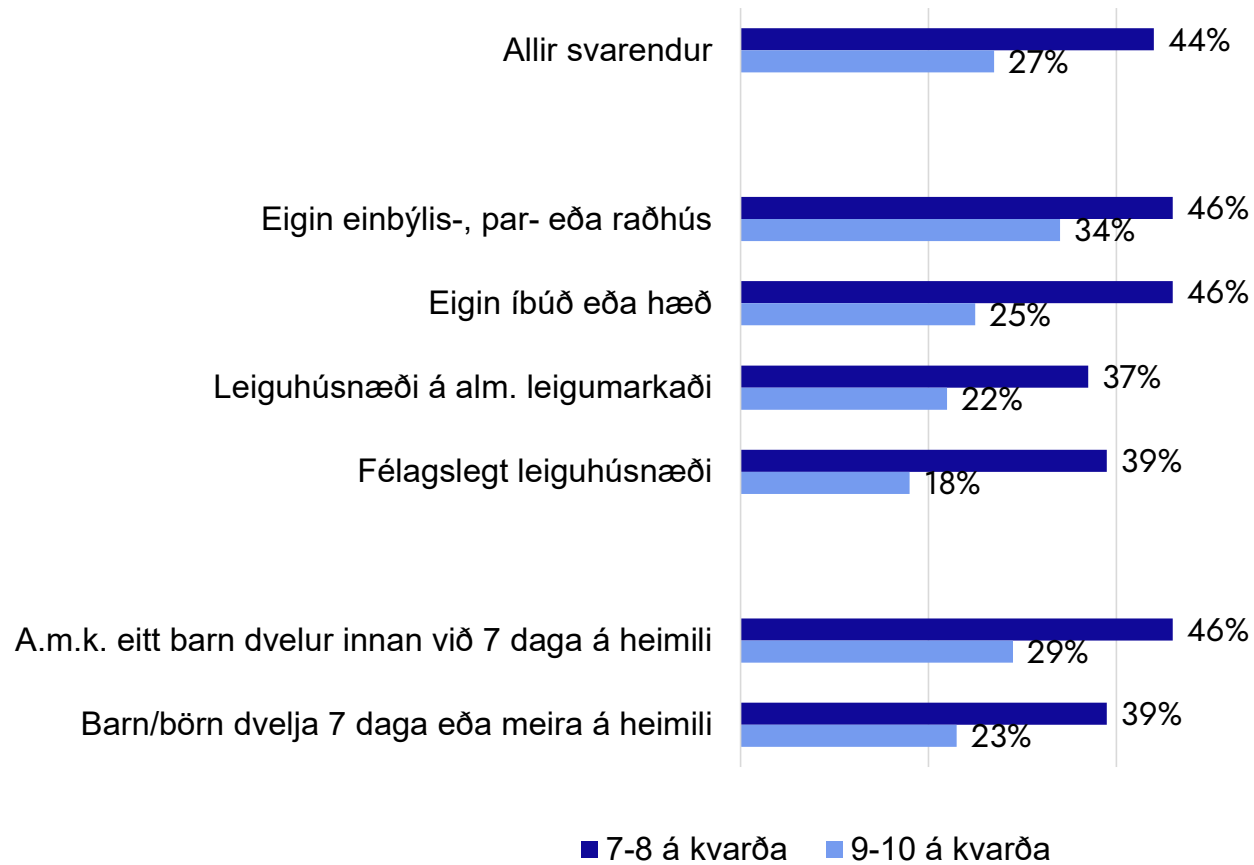

- Foreldrar sem ekki deila lögheimili með barni - dvöl í 7 daga eða meira
- Foreldrar sem ekki deila lögheimili með barni - dvöl innan við 7 daga
- Landsmenn, almennt

Mat á líkamlegri heilsu (kvarði frá 0-10)

Munur á hamingju eftir stöðu foreldra

Samantekt

- Hópurinn í heild er ekki frábrugðinn fullorðnum á Íslandi, almennt.
- Á hinn bóginn eru sumir foreldrar innan hópsins í nokkuð bágri stöðu. Forsjárlausir foreldrar eru með lægra menntunarstig og líklegri til að búa í leiguhúsnæði en foreldrar með sameiginlega forsjá.
- Nokkuð stór hópur foreldra telur sig búa við misrétti sem lýsir sér í bágu aðgengi að upplýsingum um barnið og skorti á opinberum stuðningi.
- Tengsl eru milli andlegrar líðanar og dvalar barns á heimilinu. Foreldrar sem segja barn sitt eða börn dvelja innan við sjö daga í mánuði á heimili sínu búa almennt við lakari andlega heilsu og meta eigin hamingju minni en foreldrar sem eru með barnið í lengri dvöl.